

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Az Unitárius Egyház — Budapesti Unitárius Egyházközség — Unitárius Misszióház hivatalos havi tudósítója.

Felelős szerkesztő: Dr. Iván László

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Koháry-u. 4. Telefon: Aut. 17-4-24. Előfizetési ára egész évre 4—, amely beküldhető a budapesti unitárius egyházközség 30.400 sz. postacsekkszámlájára.

Háromkirályok

— SIGRID UNDSET —

Menyhért elvitte szinaranyát.
Az én aranyam a pára,
ha átuszik a Hold sugarán
s gyűrűként száll a hinárra.

Majd Boldizsár tömjénje foszolt.
Én, árva nő, csak a kémény
kormos füstjével esenghetek,
mig a szélben fölfelé mén.

Gáspár myrrhája aranydoboz
mélyén volt. Jézusom, nekem
csupán szívem borulhat eléd
s pár izehagyott emlékem.

Norvégből: Hajdu Henrik

Őszi zsoltár

— ERIK AXEL KARLFELDT —

Itt véres rózsaszál konyul felém,
ott szentcsigázta, karvastag hurok.
Én fázom e csontkultusz éjjelén
s hült ujjaimmal szívemig turok.
Ki, ki! Jobb fönt egy umbriai ormon
az ősz aranyszineibe tipornom,
mig lent a fényes úton a süket
ökrök lassan cipelik terhüket.

Egy ember kísér. Tán csak nem Ferenc,
kinek zugából dúltan szöktem el?
Nem, több vagy, mert ahogy mellém teremsz,
fejed körül izzóbban ég a jel.
"Quo vadis?" — zsibbaszt aggodásom restre.
Hova jutok, ha kint talál az este?
Az árny úgy száll, minthogyha az eget
korom lepné be e hegység megett.

De újra meglegyint egy drága szó
s egy kéz a csendes völgy mélyén letesz;
az ég a zárt ajtók előtt is ó,
akármily vastag rajtuk a relesz.
Maradj velem, Mester, hadd nyúljak érted!
Nem hervatag és kősiri kísértet,
hanem jó társ, aki élembe hord
puha kenyeret és mézizü bort.

Csillámos lelked nappal úgy haladt,
mint egy kusza és kősa jelenés,
hogy az est csipkebokrai alatt
egy édes sóhajtásban elenyéssz.
Ma Umbria mezőin sápadsz köddé!
Csak halljalak, ha már nem látlak többé,
csak lengjen rám, mihelyt karod lazúl,
a szellő és az alkony és az Úr.

A szürke menny felhője csupa bronz.
Nekem az ősz oly szép, akár a nyár —
árnyéka hűs tető módjára vonz,
amely nehéz iga görnyeszt le már.
De bármi vár e rőt homályba búttan,
uj Emmaus szegi keserves útam.
Hiába torpaszt meg tengernyi gát,
Te biztosan viszel fölöttük át.

Svédből: Hajdu Henrik.

ISTEN ELŐTT.

„Hiszem az örökéletet“.

Alapige: Ján. XVII. 3. 1. Ján. III. 2.

Hitvallásunk utolsó tételéhez érkezünk. Épen jókor, mert öt nap múlva reánk vetíti Nagypéntek a halál árnyékát... Nehéz volt az út idáig, hiszen a láthatatlan Isten titokzatos fenségénél kezdtek, az Ő egyszülött fiát kerestük, bontogattuk a szent lélek teremtő szárnyait, megrajzoltuk az anyaszentegyház szikla pilléreit és fölfedtük a bünbocsánat isteni mélységeit...

Nehéz volt az út idáig, de biztosan jöttünk, mert hitünket sok helyütt röpitette a tudásunk is, s így egy kétszárnyú óriás fölfelé ívelése gyönyörűen vezetett a hitvallásunk tételeiből kiépített gondolathullámok felső csúcsain végig.

Hanem a keresztyéni élet és az istenfiúsági öntudat igazi próbapontjához csak most érkezünk meg.

... „Hiszem az örökéletet.“ ... Megvonaglik a lelkünk, mikor ez a vallomás végig dübörög bennünk. Itt megtorpan az eddig biztosan jött ember. Letörök a lelkéről a tudás szárnya s mint a félszárnyú saskeselyű a sziklacsúcs alatt megremeg a gondolattól: Hogy fogok én fölvergődni a sötét völgy mélyéről a napsütéses tetőfokra? Itt a tudás már semmit sem segít... Mert itt már menthetetlen betegek halálhörgése, orvosság-szagú kórházak kórtermei, halottakat sirató harangok csengése és néptelen temetők fejaerdői között állunk... Szenvedő nyöszörgések, halálhörgések, zokogó könnyek, *gyászruhák és sejtelmes léleksuhanások kísérteties, szomorú muzsikája mellett hahotázva vigad a halál itt...* és aki diadalmas életörömmel jött is idáig, legálább egy pillanatra elszomorodik itt...

Ezt a tékozló farsangi mulatást kell nekünk beleillesztenünk hitvallásunk utolsó fejezetébe... De hogyan... Hiszen ez mind olyan kézzel fogható realitás, mely szüntelenül előttünk áll, két szemünkkel látjuk és megdöbbenéssel mondjuk róla, hogy tudjuk. Az örökéletet pedig csak legfennebb hisszük, de semmiképpen nem tudhatjuk.

Megállunk itt és hallgatjuk a porladozó csontok zörgését, a letörő virágszirmok kínos rebegését, a temető kertek sírhantja fölött az elmulás szellőjének monoton, egyhangú zengését és megkérdezzük: Hát van-e út innen tovább?...

Élnek-e még a már kidőlt nemzedékek? Itt hagyott el, de hol van az édes anyám, a fiam, a gyermekem, az apám, a hitvesem, akit itt temettem el?...

Hiszem az örökéletet... Oh milyen könnyű volt, amikor az iskolában megtanultad... Nem is gondoltál arra, hogy tényleg hiszed-e csak a felmondott leckében ezt is megvallottad. Hanem most állj ide a temető kapujába s kiáltd végig a halottak sírjai felett. Most mondd meg, hogy tényleg hiszed-e? Ne nekem mond, mert én úgy

A Koháry-utcai templomban tartott konferenciabeszédek közül az utolsó.

is tudom, hogy e hit nélkül te nem is élhetnél, vagy örökké szerencsétlen lennél. *De állj szembe a haldokló beteg kinjának ütemére táncoló halállal s előtte fejezd be a hitvallásodat.*

Feszítsd meg még egyszer, ha akarod tudásod izmait, mozgósítsd a gondolkodó agyrétegeid roppant erejű katonáit s ha *így könnyebb neked, mondd el, hogy mit tudsz az örökéletéről.* De ne nekem mondd el, mert én tudom, hogy te a tudásoddal tagadó álláspontra is állhatsz, hanem tégy vallomást a szívednek, melyben féltve őrzöd az elköltözött kedveseid emlékét és *benne hordozod a saját halálad bánatos sejtelmeit is.*

Hiszem az örök életet... Vajjon tényleg hiszem-e? Vagy csak elfogadom-e hitemet, mert nem merem megtagadni azt?

Hiszem az örök életet... De hogyan hiszem? Vagy pedig tulságosan nehéz ez a hit nekem s megelégszem rejtelmes sejtelmeivel és *igazi tartalommal soha sem tudnám megtölteni e hitemet?* Mind olyan kérdések ezek, amelyek az embert vagy az Istenhez emelik fel, vagy lesodorják az istennélküli élet elhagyott mélységeibe.

Nekünk unitáriusoknak valóban nagyon nehéz az örök élet hite, mert a mi hitünket nem támasztja alá a testi feltámadás szárnyaszegett gondolata. Mi nem dobhatjuk bele e hitünket a purgatórium tüzes kohójába és nem számíthatunk a Menny és Pokol választóvizére sem. A mi hitünknek ninesenek teológiai dogmatámaszai. A mi örökélet hitünk úgy áll a halál kapujában, megfosztva reáöltöztetett ruhájától, mint a föld gyötrelmeiben megnemesedett, vagy agyongyötört testnélküli tiszta lélek, ahogy áll az Isten színe előtt.

Talán épen ezért van az, hogy mi unitáriusok az örökélet hitünket soha sem magyarázzuk. Hiszen a lélek, amikor az Isten előtt áll, elnémul ajakán a beszéd, fölolvadnak benne a gondolatok és fenséges csodálat ihlete remeg át rajta.

Nekünk az örökélet nem jól sikerült egyházi dogma, melyet el kell fogadni és vitatni nem szabad, hanem egy nagyszerű istenterv, melybe belekapcsolódnunk és azt megélni szent hivatásunk. Ahogy az Evangélista mondja: Az pedig az örökélet, hogy megismerjenek Téged, az egyedül igaz Istent és akit te elküldöttél, a Jézus Krisztust. *A végtelenségig fölfeléívelő életfolyamat ez, amelyet sem elveszíteni, sem megnyerni 60—70, avagy 80 esztendő alatt nem lehet,* mert teljessége az Isten tökéletes megismeréséhez van kötve. Istent pedig csak akkor ismerem teljesen, mikor már előtte állok színről-színre.

Ebben az életfolyamatban a test egészen jelentéktelenné válik és csak olyan szerepe van, mint a bölcsőnek a gyermek életében. Véd és ringat, amíg megerősödünk, de aztán nincs többé szükségünk reá. Kicsinek bizonyul és felesleges lesz, mert élettana a föld göröngyeiből íródott... a lélek pedig a földről Istenhez közelebb vágyik.

A jó és a rossz harca, a jótettek kihagyott jutalma és a rossz cselekedetek elkerült büntetése, nem lehet a mi hitünknek végső bizonyíté-

téka. Az örökélet útja ezeknél fenségesebb gránit kockákkal van kirakva. *Lelket csak egyedül az Isten teremthet, mert Ő egyedül az, aki egész lényében lélek.* És az Isten nem felesleges lélekszikkákat pattogtat bele e világba, hogy azokból itt a földön emberek legyenek, akik az Istenhez soha többé vagy csak válogatva kerülhessenek vissza.

Hogy egy virágsziromból az anyagcsere útján bojtorján lehet, ezt tökéletesen értem, mert a virágnak és bojtorjának közös a lényegük: Isten ültetései a földön. Hogy az egyik halból király, a másikkól meg eszkimó lesz, ezt is megértem, mert a halakból bőségesen teremtett az Isten, hogy jusson belőlük az eszkimók kunyhójába és a királyok márvány asztalára egyaránt. De nem tudom felfogni azt, hogy az Isten kisugározzon magából egy beteges léleksugarat, amely soha több, mint rablógyilkos nem lehet és ugyanakkor egy másikat annyira megerősítsen, hogy az a rosszat mindig elkerülhesse s ez az ő egyedüli érdeme volna, melyért ő gazdag jutalmat élvez, míg a másik a poklok tűzében szenved és ezzel végkép befejeződik mindkettő pályafutása. *Nem alkotott az egy-
lényegű Isten önmagából ilyen két oldalú ember-
világot!...*

A nap és a föld között felhők vannak sokszor. És a naptól kiáradó sugarak útja a felhők és a nap közötti távolságon teljesen egyforma. De milyen különböző ez az út a föld és a felhők által bezárt levegőrétegben. Az egyik átragyog a felhőréteken és reámosolyog egy iskola udvarán boldogan játszó gyermekeseregére vagy besüt a kórterem ablakán a haldokló öreg sápadt arcára. A másik napsugár nagyobb szögben indult el és megkerüli a felhőket a végtelen búzamezőket aranyoz be az arató emberek gyönyörőségére. És vannak sugarak, melyek visszaverődnek a felhők fekete faláról s ilyenkor a földön nagy területeken sok ember ázik, sok van, aki fázik, sok pedig az Istent káromolja, mert az idő keresztülhúzta a számításait.

Igy van a lélek is. *Az Isten közelében minden lélek mosolyog, ragyog és nem ismeri a gonoszt.* Amikor az Istentől nagy távolságra kerülnek a lelkek, akkor sok közülük a felhőkön törnek meg. Így van a jó és a gonosz. Így vannak az egészséges lelkű Istennel járó emberek és gonosz szerencsétlenek a földön...

A lélek sorsa azonban minden esetben csak egy: Istentől jönni és Istenhez visszamenni. Az Istent soha el nem felejteni vagy az Istent újból megismerni...

Ezt az életfolyamatot a tudásommal megmagyarázni soha nem tudnám. Földrajzi útját megrajzolni, törvényeit a logika és a matematika szabályaiba beleilleszteni, megnyilvánulását a biológia keretei között elraktározni, olyannak tartanám, mintha valaki a tengerek vizeit akarná kimerni. Mert a rész az egészet sem meg nem határozhatja, sem föl nem foghatja. Ennek az Istentől kiinduló lélekfolyamatnak én pedig csak egy parányi atomja vagyok. De érzem, hogy

beletartozom... és hiszem, hogy nincsen annyi szenvedés, bűn, vagy jócselekedet, öröm, bánat, halál, koporsó és temető, vagy anyagváltás, amely kiragadhatna ebből az élet folyamatból.

Nem tudom, hogy az Istentől hogy jutottam a földre, mert a születés nagyszerű titkából az ember tudásának csak másodrendű, biológiai szerep jut. És nem tudhatom azt sem, hogy az Istenhez mikor érkezem vissza, mert a lelkem útjában a halál oly kicsiny, parányi dolog, amely csak a szívem dobogását, a vérem keringését az agyrétegeim élettani folyamatát állíthatja meg.

A bölcsöm sorsa különben is csak addig érdekel, amíg gyöngeségemnél fogva hozzá vagyok kötve. De együgyű embernek tartanám a merész pilótát, aki könnyű gépével biztosan száguld az óceánok fölött s közben amiatt aggódik, hogy bölcsőjét nem vihette magával, mellyel terhét csak növelte volna.

És ebben az Istentől beindított örök életfolyamatban a koporsóm sem érdekel... Legfennebb csak köszönettel tartozom majd neki, mert csak a nagy szerencsétlenségbe sodródott emberek átkozhatják el a pillanatot, melyben az első lépést megtanulták. Aki pedig diadalmasan teszi meg pályafutását, az örök halálával gondol vissza arra a nagyszerű erőre, mely útja elején indította őt.

Hiszem az örök életet, mert hiszek egy Istenben. De az életem kezdetét ép úgy, mint a beteljesülését nem határozhatom meg, mert az Istent nem tudom felfogni.

Mind az, amit Istentől, önmagamról s az örökéletéről tudok, csak annyi, hogy: az Isten gyermeke vagyok. Ezt pedig tudom, mert látom, hogy mi emberek, mindannyian az Isten kezében vagyunk. Az a kis töredék, amit a földi életben önmagunkról szemlélhetünk olyan istenien titokzatos, megrendítően szép és egyszerű, melyhez hasonlót az ember soha nem alkotott.

Megcsodáljuk a születést és megkönnyezzük a halált. Születés előtt azonban nem tudunk beszélni, gondolkozni, örvendeni és szenvedni, mint ahogy a halál után nem tudunk sírni és könnyeket hullatni. Ez a kis élettöredék a földön gyönyörűen hirdeti, hogy: az Isten keze van rajtunk, vagy nevezétek bárminek e szent titkot, egyetlen bizonyosság, amely végzetesen következik be az, amiről az apostoli levél így szól: „Szeretteim! most Isten gyermekei vagyunk és még nem lett nyilvánvalóvá, hogy mivé leszünk, de tudjuk, hogy ha nyilvánvalóvá lesz, hasonlókká leszünk Ő hozzá, mert meg fogjuk látni őt, úgy, amint van.”

Ezt sem tudom elképzelni, hiába kérdenéd, hogy az Istent hogyan láthatom meg, mert a képzeletem erői megtörnek a föld határain, az óceánok tulsó partjain, a csillagok millió sorain, de a napot sem tudnám megtagadni s akkor is hinnék benne, ha egy reggel naptalan sötét maradna a máskor fényárban úszó glóriás kelet...

Az Isten felé ki tudná megszámolni hány út vezet. A föld, ez a lélek őserdője, amely tele

van millió emberek apró kis egyéni ösvényeivel, nem tud tájékoztatni, mert az emberek útja mind keresztül-kasul viszen rajta. Egymás mellett. Egymástól távol, egymás ellen, egyik a másikon keresztül igyekeznek a földön az Isten felé az emberek. De őserdő sokezeréves sötét dús koronáján egy lombtalan keresztfa elkorhadt törzsének résnyilásán beragyog egy isteni fényű, töretlen napsugár, az emberi életek rengeteg útvesztőjében az Úr Jézus Krisztus véres ösvénye ez. *Nem az egyedül istengyermek imádatra méltó tündöklése, elérhetetlen csodája ez, hanem az egész emberiség számára az egyetlen út, amelyről biztosan tudjuk, hogy az Istenhez vezet. Azért az örökélet első titka megismerni az Úr Jézus Krisztust.* Ne félj tőle, nem kell neked is keresztre feszíttetni magadat, hogy az Istent te is megláthasd. A keresztfa elkorhadt már régen 2000 év óta s porait sem találnád meg még ha meg is akarnál halni rajta. Csak azt a parányi részt kell megtalálnod, amelyet az őserdő rengetegén maga vágott és maga után hagyott a keresztfa. *Krisztus nélkül legfennebb megfeythetetlen álom az örökélet,* vagy bárgyú gondolat, amely egy ismeretlen pillanatban behullott az első ember szívébe s azóta ott sajog minden emberi élet mélyén. Kínzó kétségeit híven szenvedjük a bölcsőtől a koporsóig, de tartalommal nem tudnók megtölteni soha.

Krisztus nélkül velünk született üres ígért az örökélet, melyet a racionális gondolkodás úgy oldott meg, hogy néma gondolatjelként odavéste a sirok köveire. A halottak már nem törődnek vele. Az élők pedig, akik még testi szemekkel láthatják a sirokon e jelt . . . gondoljanak felőle, ami nekik tetszik.

A hit azonban fölujjong, mikor e néma jel mögötti titkot olvasni kezdi. Itt a földi téreken kötnek és magukhoz láncolnak a göröngyök, amelyeken járunk és élünk. De önmagadat és az életedet igazán csak úgy ismerheted meg, ha belefürösztöd egész lényedet az evangéliumok választó vizébe. És ebben a Krisztustengerben, melynek íze és üdítő ereje a hegyenimádkozó Jézus hulló könnye és a keresztben elfolyt vére, az evangéliumok választó vizében a test és a lélek egyszerre külön válik s mindkettő megkapja igazi értelmét. A test lepereg a lélekről. Lemossa róla a mulandóság izetlen víze és a lélek isteni szikrává erősödik benne s megkezd diadalmas pályafutását az örök Isten áldott közelsége felé.

Krisztust pedig hit nélkül soha meg nem érthetné. Hogyan tudhatnál hát csak valamit is az örökéletéről, ha nem hinnél? A tudásnak az örökélethez semmi köze sincsen, mert az örökélet egyedül a hit dolga és a hit öröme. Óh . . . az nagyszerű, mikor mi tudhatunk valamit, de hinni valamit, mint szent bizonyóságot, ez kizárólag a lélek szent gyönyörűsége, amelyen az értelem legfennebb irigykedve fanyaran mosolyog.

En hiszem az örökéletet. S ez a hit fen-

séges nyugalom és mélységes tapasztalás nekem. Célja és értelme minden gondolatomnak, aranyfürdője az érzéseimnek és örök lendítő ereje az életemnek. Hiszem az örökéletet, mert *ismerem már Krisztust.* S ez a legnagyobb ismeret, amit most e földön elbir a lelkem. De ez az ismeret mindennél többet ér nekem, mert *szent ígérete az életem beteljesülése, hogy egyszer az Istent is megismerhetem.*

Hiszem az örökéletet s megkönnyezem ha koporsót vagy frissen hantolt sirokat látok, mert nem tudom, hogy a lélek, aki bennük bontotta ki testetlen szárnyait vajjon ismerte-e Krisztust és vitt-e magával csak egy parányi bizonyóságot is, vagy csak akkor ébredt istentudatra, mikor megdermedt benne a gondolkodó agya öntudata.

Hiszem az örökéletet, mint az Istentől kiindult s az Istenhez visszatérő örök lelki folyamatot.

Hiszem az örök életet, mint az emberi lélek diadalmas útját az egyedül tökéletes lélek, az örök Isten felé.

Hogy most sem a lelkemről, sem Istenről, a lelkek lelkéről e hitemen kívül nincsenek tengernyi bizonyosságaim, csak azért van ez, mert itt a földön még nem lett nyilvánvaló, hogy mivé leszünk. Hiszen amíg a gyermek a bölcsőben fekszik nem tudjuk róla, hogy szilárd jellem, vagy ingadozó erkölcs, hős vagy isten-tagadó gyáva ember, szegény, gazdag, egészséges élet vagy beteges szenvedés bontakozik majd ki belőle.

Krisztus útján azonban vár reánk a nagy ígért: hasonlökká leszünk Ő hozzá és megfogjuk látni Őt, amint van.

A hitetlen ember kajánul mosolyoghat erre: Ugyan minek ábrándozni az Isten látásáról, hiszen azt sem tudom róla, hogy van-e egyáltalán Isten. Elég nekem e nagyszerű földi világ gyönyörű tája. Itt van az én igazi hazám. Ezt látom, ebben benne élek, ez az, amit most biztosan tudok. Minek áltatnám magamat hiú ábrándokkal. *Hitetlen embernek bolondság és nem probléma az örök élet. De nem probléma a hívő embernek sem,* mert érzi, hogy egész lényével benne él s nem tud megszabadulni szent titkaitól. Rabja egy hatalmas lelki lendületnek és *a földi életét is az örökélet szemszögéből nézi.*

Két különböző s egymással teljesen ellentétes világ ez a földön. Mindkettőt emberek: az Isten gyermekei lakják. Az egyikben Krisztus rabjai élnek, a másikat azok alkotják, akik maguk készítik Krisztusnak a keresztfát.

Hiszem az örökéletet. Ez az a keskeny ajtó az unitarizmusban, amelyen keresztül Krisztus helyet követel magának a mi vallásunkban. Vallásunk többi területein szabadon járhatunk s alkothatunk magunknak vallásos világnézeteket, de erre a meredek sziklacsúcsra, lehetünk bármilyen okos unitáriusok, Krisztus nélkül soha fel nem turistáskodhatjuk magunkat. A racionális vallás bölcsélet, amely az elmúlt századokon oly nagyszerű értelemmel töltötte meg az unitarizmust, itt magára hagyja a hiveit s aki idáig

csak magyarul tudta Krisztust, de soha benne nem hitt, az értelmetlenül áll az örökélet kérdésével szemben s keserű csalódással fogja beismerni, hogy nem is tudom miért lettem unitárius. *Szegény okoskodó, hitetlen emberek*, akiknek minden vallásossága és imádsága csak annyit ért, hogy tudni akarták vele az Istent, az Ő egyszülött fiát, az Úr Jézus Krisztust, a saját lelküket és e szent titokkal együtt az örök életüket. *Szegény jó unitáriusok*, akiknek a vallás nem tudott több értelmet adni annál az egyszerű erkölcsi parancsolatnál, tégy jót és kerüld a gonoszt, mert ebben benne van maga az üdvösség is. *Óh nem testvérem! Élhetek Matuzsálem koráig is a földön s örökké csak jót tehettek, úgy is kevés lesz az, hogy csupán jó cselekedetekkel hit nélkül elérhessétek és megláthassátok az Istent. Az igazi vallásnak vannak ezeknél misztikusabb aktivitásai, melyeket egyedül a tiszta hit erejével lehet csak megélni.* Az örökéletet nem lehet csak prédikálni és csupán jó cselekedetekkel szolgálni, mert az örökélet ennél nagyobb alázatosságot, mélyebb istentudatot, *törhetetlen szent hitet követel magának az ember lelkéből.*

Hiszem az örökéletet. Hiszem. És nem is akarok többet tudni róla. Elég nekem az, hogy szent bizonyossággal hiszem.

Testvéreim! Ismét ránk borul a csendes alkonyat. Sötét árnyai betöltik körülöttünk a földnek minden kis zugát, amelyben reggel óta mostanáig világosság ragyogott. Fekete arcot ölt magára az éjszakába szenderülő világ. Olyan ez, mint mikor az élet alkonyán beköszönt hozzánk sötét árnyaival a halál. De a felhők fölött a tiszta égbolton csillagok ragyognak s valahol a nyugati tájakon most is világít a nap, ez az örök fényforrás. A csillagok is feléje fordulnak s tőle kapott fényükkel a sötét éjszakában így ragyognak. Olyan ez a sok millió kis áttüzesegett bolygó, mint a hit bizonyossága az örökéletéről. Krisztus felé néz s hol a tudás már álomra szenderült s behunyta a fáradt szemét, a hit a sötét éjszakában is fénylik és világít.

Mi nem tudunk e földön többek lenni, mint a sötét éjszakában a napfelé tekintő bolygó csillagok. Esztelen bolygó, melyik nap nélkül ön-maga akarna világítani s így a kéklő égbolton egyedül, elhagyottan sötétben maradna.

Ha te egyszer engem az örökéletéről kérdeznél, én testvérem neked egy másik kérdéssel felelnék. Mondd csak a te unitárius lelked vallásosságában van-e annyi erő, amellyel Krisztus felé nézz és Simon Péterrel vallomást tégy neki: Uram kihez mehetnék? Örökéletnek beszéde van te nálad. És én elhittem és megismertem, hogy te vagy a Krisztus, az élő Isten fia.

Pethő István

Az Unitárius Értesítő célja:
unitárius ujjaszületés!

Lelkészi jelentés.

A budapesti egyházközség április 8.-án tartott közgyűlésén felolvasta Józán Miklós lelkész-elnök.

Mult évi működésünkről, az egyházközség anyagi helyzetéről, erkölcsi viszonyairól és szellemi célkitűzéseiről a következőkben óhajtok beszámolni.

Az anyagot értem első sorban. És ez nem véletlen; mert a mai világban ezt a kérdést elhanyagolni nagy hiba volna. Az ősz folyamán minden hívünk, aki a Koháry-utca környékén megfordult, láthatta, hogy disztornyainkat az általános renováláshoz szükséges állványozás vette körül s ezzel kapcsolatban megújult az egész tetőzet, mint amely egy ilyen öregedő háznál az épület többi részének a tartósságát is biztosítja. A további gyökeres renováláshoz szükséges költség a tervek szerint 14-16,000 Pengő körül van; ezt az összeget elég kedvező feltételek mellett sikerült fölvennünk a Nemzeti Takarékpénztár R. T.-tól, s 3-4 év alatt le is törlesztünk. A dologban az a megnyugtató, hogy amíg egyfelől a mi székházunk nyugodtan várhatja meg az 50 éves jubileumát 1940. október 26-án, másfelől a kilátásba helyezett adómegettérítés jelentékeny összeget tesz ki; ami esetleg a mi gyönyörű kis templomunk belső renoválására fordítható és fordítandó, mert egy füst alatt ezt is el kell végeznünk még az idei nyár folyamán.

A templom belső renoválásának költsége — a világháboruban elesett Hősök emléktáblájával együtt — mintegy 4-5000 Pengőt igényel. Az előbbi kölcsönből fedezzük. Ezt azonban — úgy illenek — hogy a rendes adózás pontos fejlesztése mellett az áldozatkész hivek buzgósága te-temtse elő. Budapesten és közvetlen környékén lakó 2-3000 lelket számláló seregünk, ha mindenki csak 2 (kettő) Pengőt ajánl fel erre a célra — a csecsemőt is ideértve — ezt még a mai válságos gazdasági helyzetben is megteheti; mert bár elismerjük, hogy a többi időben csakugyan sok oldalról van igénybe véve a hivek áldozatkésztsége, mégis mihelyt a templomról van szó, félre kell tenni minden zúgolódást. Akad itt még olyan hívünk nem egy, aki 10-20 szegény testvére helyett is meg fogja fizetni a fejenkénti taksát. Én a magam részéről 50 szegény testvérem quotáját vállalom. S felhívom jobbmódu presbyter fiait, hogy ők is a szent ügy érdekében jó példával járjanak elől.

Az elődök nagy körültekintéssel megépítették a mi számunkra az unitárius hitigazságok ápolása és terjesztése végett ezt a fellegvárat: áldjuk érte kegyelettel az ő emléküket; de a romladozó falakat az idők során nekünk, a most élő nemzedéknek, kell kijavíthatnunk, megmentenünk a jövő számára.

Csak így énekelhetjük vidám szívvél, vigzengéssel ebben a templomban százados énekeinket és zsoltárainkat, amelyek közül a mult esztendőben zordon fenségben emelkedett ki „Erős várunk

nekünk az Isten!" *Luther* Márton diadalmas éneke, nagy reformátor születésének 450-ik évfordulója alkalmából. Az ő vitézkedő életét és munkáját mi is megfelelő keretben méltattuk a Dávid Ferenc Egylet forumán, ahol a protestáns testvériség és a magyar sorsközösség mind a mai napiglan igazi krisztusi szellemben jut kifejezésre minden egyes alkalommal. Ilyennek képzeltem én eleitől fogva azt az egyháztársadalmi munkásságot, amely az idén Kolozsvárott, az ősi anyaegylet központjában, alapításának 50-ik évfordulóját fogja megünnepelni méltó fénytel és melegséggel. Ahonnan — úgy hiszem — mi sem hiányozhatunk. A Dávid Ferenc Egylet bizonyára gondoskodni fog megfelelő képviselőtről.

Mint ahogy valamelyes alakban gondoskodnunk kell a magyarországi unitárius testvérek képviselőtéréről azon a Nemzetközi Vallásos Kongresszuson is, amely üléseit az idén egyházépítő és ifjusági kérdések tárgyalásával aug. 14-19 napjain Kopenhágában (Dánia) az ottani unitárius egyházközösség templomában tartja. A program befejeztével pedig a kongresszus tagjai részvételével óhajtkák felavatni Luclavicében (Lengyelország) Socinus Faustus megújított siremlékét. Dávid Ferenc szellemi örököseinek illik ott is jelen lenniök; hiszen a hitviták ideje lejárt s a kiengesztelődés utja az egyetlen járható ösvény a modern élet utvesztőiben.

Ilyen emelkedett szellemben hirdettük a múlt év folyamán is Istennek ígését templomainkban és a vasárnap délutáni szent szolgálatokon a körzetekben 2 helyen, Pestkörnyéken 7 helyen és a távolabbi vidéken pedig 18 helyen, időnkint megjelenve hiveink körében. Ami a hivek templomba járó készségeit illeti, a mi nagyfokú szátszórtságunk mellett nem igen lehet panasz. Kivált a nagyünnepeken urvacsorával élők száma a lakóssághoz képest még mindig kedvező arányt mutat. Karácsonykor és Husvétban 3—400, Pünkösdkor 250, Szentmihálykor 150 lélek szokott urvacsorát venni Koháry-utcai templomunkban. S ehhez képest elég számosan a Miszió-Háznál is. Urvacsorai kenyelet és bort legtöbbszörre egyes buzgó hiveink szokták felajánlani; miért e helyen is hálás köszönetet mondunk nekik s gondoskodunk arról, hogy szent célra tett adományuk az „Aranykönyv“-ben is megörökíttessék.

Hiveink áldozatkészségét, már t. i. azokét, akik mindig és mindenre tehetségükhöz mérten, sőt azon felül is, szívesen adakoznak, a rendes egyházi adózáson kívül, az utóbbi időben szépen gyarapodó egyháztársadalmi egyesületeink fokozott mértékben veszik igénybe; úgy, hogy ez az érdekelteknek és az előrelátóknak fel is tűnik. Nem lehet a hurt a végsőig feszíteni. Nem lehet kívánni, hogy különböző címeken az egyházi adót jóval meghaladó összeg (egy másik 9,000 Pengő) ilyen próbára tegye a hivek teherbíró képességeit. Pedig végeredményében mindenik ilyen alakulatnak olyan nemes a célja, hogy annak támogatása elől alig zárkozhatuk el.

Ki ne támogatná kész szívvvel pl. az Unitárius Nőszövetség szegénygondozó akcióját, amely egy-

uttal az annyira fontos diakoniát is pótolja; s még egyelőre pótolni is kell, mert ezidőszerint egy vagy két külön diakonusnak, vagy diakonissának a beszerzésére az egyházi munkába a költségvetés (a rideg számok) nem nyújt alapot. A Nőszövetség ily irányu működéséről nyomtatásban is beszámolt az Unitárius Értesítő lapjain, számadását felülvizsgálat végett bemutatta a Kebli Tanácsnak. Az jóvá is hagyatott. Ennek a közgyűlésnek van fenntartva, hogy azért a valóban nemzetmentő karitatív munkáért, amelyet szerény eszközökkel a Nőszövetség évről-évre, az evangélium szellemében végez, jegyzőkönyvileg mondjunk köszönetet, kiemelve az elnökség munkaköréből kivált Barabás Istvánné nagytiszteletű asszony fáradhatatlan tevékenységét. O ismeri minden szegényünket. Tudja, hol — mi fáj. S az anyagi támogatás mellé mindig csatol egy pár jó szót, vagy ha kell: anyás intelmet, ami a sorsüldözöttnek kész vigasztalás. Akárhányszor többet ér, mint maga a pénzbeli segítség. Ezenfelül a Nőszövetségnek egyéni pártfogoltjai is vannak, akikről egy vagy más alakban egész éven át gondoskodik, hogy a kis fiút megmentse a züllesztő családi környezettől, vagy hogy a diplomás ifjút visszaterelje az ipari pályára, vagy hogy a művészi életpálya teljes kibontakozását lehetővé tegye. S ebben a tekintetben joggal számít a tehetősebb családok megértő együttműködésére; mert az ilyen problémákat csak közös akarattal és kölcsönös bizalommal lehet megoldani.

Innen indult ki az a jótékony *vaecoráztatási akció* is, amely vitéz dr. Nyiredy Gézáne vezetése mellett a folyó iskolai évben is egy héten három ízben meleg vaecorával látja el a Brassai Sámuel Ifj. Egyesületnek a Misszió-Ház internátusában lakó tagjait, akik közül különben 8—10 rendszerint a Protestáns Menzán is kedvezményes ebédet élvez a gróf Batthyány Ilona „Örök Alapítvány“ jóvoltából.

A Nőszövetség vállalta a gödöllői *Világ-Jamboree*-ra készülő 345. sz. János Zsigmond cserkészcsapatunk remekbe készült zászlójának zászlóanyai tisztét is. Hogy mennyi szeretettel és mily nagy áldozattal, azt szavakban és számokban kifejezni alig lehet. De büszkék is lehettek a kis csapatra, mely *Pethő* István, hitoktató lelkész parancsnoksága és a többi vezetők harmonikus együttműködése mellett, a pompásan megépített *székely kapu* védő szárnyai alatt csak dicsőséget és becsületet szerzett az unitárius névnek. A nagyvilág ifjuságának nemes versenyében a mi fiaink megállták a helyüket. Kívánatos volna, hogy ez az előkelő klasszis, a nyári táborozás rendjén is, megtartható és tökéletesíthető legyen. Ifjaink innen indultak ki a nagytáborba, istentisztelet után. Egy vasárnap pedig a táborban is együtt voltam velök, a szabad ég alatt, gyönyörű lombos árnyékában, dicsőítve atyáink Istenét, aki áldását bizonyosan kiterjesztendő a késő unokákra is. Egy-egy angol hitrokon is volt a nagytáborban, akikkel a csapat szíves baráti és hitrokoni érintkezést tartott fenn. Ezek kedvéért a bibliai leckét angolul is felolvastuk. (Folytatjuk.)

Bölöni Farkas Sándor egyesületünk gondjai.

Az unitárius iparosok és kereskedők szervezkedését a szükség hozta létre. Sokak lelkében égett a vágy a közös munka vállalására, mely lassan alakot, formát öltött és létrehozta az egyesületet. Maga az egyesület csak váz és üres keret, melyet tartalommal és lélekkel nekünk kell kitöltenünk. Hosszu esték és vasárnap délelőttök tanácskozása előzte meg a munka megindulását, mely azonban ma is, egy esztendő elmulta után is, csak gyermekcipőkben tud előrébb haladni.

Őszintén keresve az okát szervezkedésünk eddigi eredménytelenségeinek megállapítjuk, hogy egyesületünk sorsa részben a mai általános gazdasági helyzettel, részben pedig az egyházzal van összeforrvva. A gazdasági helyzet nyomasztó súlyát legjobban az önálló kisiparos és azok segédjei érezték meg. Kevesebb a munkája, nagy a családja, súlyos gond nyomja a vállát, s ahelyett, hogy nyomorúságában lélekben közeledne egyházához, attól még egyre eltávolodik, mert helytelenül ítéli meg annak helyzetét és nem ismeri fel annak fontosságát, hogy az egyház az adót nem hívei nyomasztó terhei emelésére, hanem önmaga és hívei fennmaradásának lehetősége érdekében kéri. Mindenki, aki csak egy kis beosztással él s nincsen az egész éven keresztül munkánélkül, az rendezze úgy be életét, hogy az egyháznak járó évi négy pengő adót megfizesse. De megfizetheti negyedévi egy pengős részletekben is. Ha adóját rendezzi valaki, akkor teljesjogu tagja a közgyűlésnek, résztvehet az egyházi élet irányításában szavazatán keresztül s megnyugodott lélekkel fog eljárni a templomba, ahol megtalálja lelke békességét és nyugodalmát.

Egyesületünk szeretettel hív és vár minden unitárius iparos és kereskedő mestert és segédet. Tavaszi közgyűlésünk lesz erőpróbája eddigi munkánknek. Mi igyekszünk önmagunkat megerősítve harcolni és küzdeni az egyház s rajta keresztül a magyarság érdekeiért, de ugyanakkor kérjük híveinket is, hogy amennyiben módjukban áll, akkor pártolják az unitárius iparos munkáját, vásárolják az unitárius kereskedő áruját. Közös akarattal és erővel építhetjük együttesen a jövőt!

Berde Lajos
cipésmester, egyleti elnök.

Siessünk befizetni az előfizetési díjat!

Az unitárius család

Unitárius házasságot kötöttek Varga Lajos és Kellermann Magdolna február 4-én, Budapesten.

Póké János és Pálfalvi Anna unitárius házasságából Irén nevű kislány született febr. 23-án.

Gagyai Sándor és Prokop Irén unitárius házasságából Ida nevű kislány született március 5-én.

Isten áldása legyen az unitárius családon!

Lapunk első oldalán két verset közlünk. Az egyik Erik Axel Karlfelt költeménye, aki a svédek egyik legnagyobb lírikusa volt s aki a Nobel-díjat is elnyerte. Szegény bányászcsaládból származott s már gimnazista korában felfedezte Petőfit s a nagy magyar költőnek rajongója és fordítója volt. A másik költemény a mai élő írók egyik legnagyobbikának, a norvég Sigríd Undset-nek műve, aki szintén Nobel-díjas. Mindkét költeményt Hajdu Henrik testvérünk, a kiváló magyar nyelvész fordította magyarra s az ő szíveségéből közölhetjük e költeményeket, amelyek egy most készülő északi antológia értékes darabjai. Ezuton is hálásan köszönjük!

Az Unitárius Értesítő zárószámadása az 1933. évről. Az Unitárius Értesítő fennállása óta a mult esztendőben első ízben vált deficitmentessé, amit olvasóink megértésének és jóakarátának köszönhetünk egyedül. Kötelességünknek tartjuk, hogy olvasóinkat tájékoztassuk lapunk anyagi állásáról, hogy ezáltal is ébren tartsuk érdeklődésüket.

Az 1933. év folyamán volt:

a) Bevétel:

1. Előfizetésekből	1881.20 P
2. Misszió Ház adománya	300.— P
3. Dr. Simon M. Pál adománya	200.— P

Összesen: 2382.20 P

Ezzel szemben:

b) Kiadás:

1. A lap nyomdai előállítása cimszalagozása, szétküldése és ennek postaköltsége tiz alkalommal:	1713.62 P
2. Megindítandó füzetes válalat alapjára tartalékoltatott	486.38 P
	2200.— P

A bevételek és kiadások közt mutatkozó 181 P 20 f összeget a budapesti egyházköztség fűtés, világítás, telefondíj és levélposta ellátása címén a lapra fordított költségek visszafizetése képen saját számlája javára könyvelte el. Kérjük olvasóinkat, hogy e szép eredménnyel felbuzdulva még nagyobb erővel támogassák a szerkesztőget és a kiadóhivatalt önzetlen munkájában. Hisz amint láthatják, a lap szerkesztősége és munkatársai teljesen ingyen dolgoznak, sőt a maguk zsebéből fedeznek olykor-olykor kisebb kiadásokat. Csak a hagyományos unitárius önfeláldozás nemeseitheti meg életünket!

A „Kévekötetés” ismételt olvasóink figyelmébe ajánljuk. Ma egyházi irodalmunk egyik legérdekesebb próbálkozása ez az ifjúsági lap, amely az egész unitárius jövődöt hordozza magában. Előfizetési ára csupán 2 pengő egy évre. Kérjen csekket Pethő Istvántól vagy Ferencz Józseftől (IX., Rákos-u. 3.)

Az 1933. évről számolt be a márciusi kebli tanács, mely szerint az egyházközség bevételei: egyházi adóban 9.077 P 38 f, Koháry-utcai templombház bevételei 46.289 P 79 f, perselypénzekben 534 P 39 f, Budapest székesfőváros segélye 2.025 P, előfizetési díjak egyesektől 1.881 P 20 f, Misszióháztól Unitárius Értesítőre 300 P, fenntartási alapból 2.000 P, összesen 62.107 P 76 f, előirányzat nélküli bevétel 9.028 P 19 f, átfutó bevételek 17.518 P 46 f, együtt 88.654 P 41 f. Kiadásai: személyi kiadások 16.829 P 22 f, dologi kiadások 5.052 P 55 f, előre nem látott kiadások 1.607 P 28 f, alapok és adományokra 2.557 P 10 f, Misszióház rendkívüli segélye 4.500 P, Koháry-utcai templombház kiadásai 37.509 P 87 f, Szövetség-utcai házra előleg 10 P, pénztári egyenleg befizetve fenntartási alapra 3.021 P 20 f, postatakarékpénztári egyenleg 48 P 73 f, átfutó kiadások 17.518 P 46 f, összesen 88.654 P 41 f.

Gróf Batthány Ilona örök alapítvány bevételei: egyenleg 1933. évre 584 P, évi kamat 1.150 P, időközi kamat 38 P 09 f, összesen 1.772 P 09 f. Ebből protestáns menzára 500 P, tandijsegélyek 150 P, kezelés költsége 5 P 09 f, összesen 655 P 09 f, 1934. évre 1117 P.

Gróf Batthány Ilona alap bevételei: egyenleg 1933. évre 137 P, évi kamat 2.576 P, időközi kamat 42 P 87 f, összesen 2.755 P 87 f. Ebből szegény tanulók könyveire 120 P, Nőszövetség segélyezésére 500 P, Cserkész csapat segélye 375 P, tandij segélyekre 250 P, kezelési költség 5 P 87 f, összesen 1.250 P 87 f, 1934. évre 1.505 P.

Egyház fenntartási alap vagyona kölcsön összegekben 60.047 P 01 f, készpénzben betéve 14.910 P, összesen 74.957 P 01 f. — Herceg Odescalchi Arthur alap vagyona 1.868 P. Derzsi Károly alap 475 P. Sebestyén Arthur alap 27 P 15 f.

A templom renoválásával szóba került és elhatározott a templom renoválása is. Ez is töba ezer P-t emészt fel. Egy régebbi kebli tanácsi határozat szerint a templom renoválásával oldandó meg a hősök emléktáblája is. Ezt a kebli tanács felemlítette ez alkalommal. A hivek áldozatkészségétől függ, hogy ez a nemes szándék testet öltson mint 1929 ban a Dávid Ferenc emléktábla, fillérenként adjunk a hősök emléktáblájára, mely a templom miatt is csak fehér márvány lehet s hőseink is megérdemlik, hogy az ő vértanúságukat fehér márványtábla hirdesse.

A diakonissa intézménnyel újból foglalkozott a kebli tanács, ezt a gondolatot Barabás István lelkész vetette fel először, akkor Kolozsvárra is eljutott, mint elvi kérdés. Az első kon-

ferencián dr. Enyedy Róbertné Pünkösty Mária, a leányegylet elnöknője felolvasása alkalmából az ifjúság mozgalmába felvette s azóta napirenden van. Megoldva azonban még ma sincs. Elvileg elfogadta a kebli tanács az intézmény szervezését, de jelenleg még nem tud végleg határozni. A legnehezebb a lakás megoldása. De az idő meg kell, hogy hozza a megoldást, mert égető szükség van rá.

A kebli tanács egyházfivá választotta Máthé Géza mérnököt, aki, mint szakember, több esetben adott tanácsot a templomháznál és alapítványi háznál előforduló javításokra nézve, reméljük, hogy e tisztségével még intenzívebben bekapcsolódik egyházunk életébe. Itt is megjegyezzük ez alkalommal, hogy Budapesten az egyházi tulajdonképen a régi diakonus, aki úgy mint a presbyter az egyházközség szellemi munkása és tanácsadója.

Faluvégi Aron kebli tanácsos, aki husz éven át volt az egyházközség jegyzője és már több évtizeden át a bpesti egyháznak áldozatkész tagja, tiszteletbeli kebli tanácsossá választása alkalmából az ifjúsági konferenciát 50 P-vel s a 345. sz. János Zsigmond cserkészcsapatot 50 P-vel ajándékozta meg. A munkában töltött élet után visszavonulva a csendes otthonba, a küzdő és dolgozó ifjúságot segíti ezzel a szép összeggel. Ez a nemes munkás nemes cselekedete. Isten áldása legyen az ajándékozón és a megajándékozottakon.

A gyermek istentiszteleti csoportvezetők azt a kérést terjesztették a kebli tanács elé, hogy az eddigi vasárnapi iskola elnevezés és jelleg helyett fogadja el a gyermek istentisztelet nevet. Jellege már októbertől kezdve gyermek-istentisztelet, hiszen a menete a rendes istentisztelettel egyenlő.

Áhitat napjainkról örömmel hallgatta a kebli tanács azt a szép sikert, amit az idén elért ez az újabb intézményünk. Hitoktató lelkészeink felváltva beszéltek arról, hogy a testi és lelki szenvedést, hogy hasznosíthatjuk Krisztus Urunk tanításához és példaadáshoz hiven a mi üdvösségünkre. Mi, akik tudjuk, hogy a szenvedés tőlünk származik, kétszeresen érezzük szükségét, hogy az áldott Mester példájaként jóra fordítsuk szenvedéseinket. Az ifjúság a részükre pedagógiai és apai érzékekkel alkalmazott tanítást szeretettel és figyelemmel hallgatta s a megjelent szülők is velük okultak s azt hisszük sokan vigasztalást és türelmet nyertek a nemes veretű tanításból.

Könyvtárunkról, iratmisszióinkról és Segélykönyvtárunkról lelkesítő beszámolót tartott László Gyula könyvtárnok, de még sok tenni való van. Könyvszekrényre van szükség, a Keresztény Magvető sem teljes annyi példányban mint célszerű lenne s a látogatók száma is kevés. Több buzgóságot lehetne kifejteni; mert megérdemli, úgy a könyvtár mint a könyvtárnok, hogy pártfogásba vegyék a hivek.

Nagypénteki és husvétii perselygyűjtésünk a Nőszövetség szegénygondozó akcióját szolgálta. A Koháry-utcai templomban összegyűjtött 120 P, a Rákos-utcaiban 16 P, összesen 136.— pengő. Áldja meg az Isten a jószívű adakozókat.

A konfirmációi tanítás minden vasárnap délelőtt 10 órakor van a Rákos-utcaiban. A vidéken élők készüljenek magánuton, de jelentsék be jó előre részvételüket dr. Csiki Gábor lelkésznel, aki az idén a konfirmálást végzi. Az ünnepély május 10-én délelőtt 10 órakor lesz a rákos-utcai templomban.

Rádiós Istentisztelet volt április 2-án, husvéthétfőn a koháry-utcai templomunkból, amikor is József Miklós püspöki vikárius hirdette az ígét közelre és túl a határokon. Vidéki szórványokban élő hűveink ne mulasszanak el egyetlen alkalmat sem, amikor unitárius Istentiszteletet hallgathatnak akár a saját gépük mellett vagy valamely jó barátjuk házában. Az unitárius rádió igen sok hiányt pótol.

A Heltai Gáspár Bibliakör bizonyos időre felfüggesztette működését tekintettel Iván László körvezető szabadságára. Az újabb megindulást úgy a lapban, mint a régi tagoknak levelezőlapon jelenteni fogjuk. Addig is a kortagok olvassák buzgalommal a bibliai naptárt.

Urvacsorai szertartáshoz husvétkor Koháry-utcai templomunkban kenyeret József Miklós és neje, a bort Derzsi Julianna és Demeter Lidia, a rákos-utcai templomunkban a kenyeret Tamási Lajosné, a bort dr. Mikó Gábor és dr. Mikó Miklós adományozta.

A Perczelné Kozma Flóra Leányegylet április 15-én vasárnap d. u. fél 6 órakor a Misszió Ház gyülekezeti termében műsoros délutánt rendez kézimunkakiállítással kapcsolatban. A műsor ára 50 fillér, belépődíj nincs. A kedélyes délutánt tánc követi.

Nagyszabású cserkészelőadást tart a János Zsigmond cserkészcsapat, május 5-én szombaton este 7 órakor az „Új Élet Dalegylet” összes termeiben (Nyugati pályaudvar Váci-uti oldal II. számú kapu). Erre az ünnepélyre felhívjuk kedves olvasóinknak és a csapat minden barátjának figyelmét, annál is inkább, mert a csapat most tavasszal ünnepeli fennállásának ötödik évfordulóját. Vegyünk részt mindannyian a mi kedves fiainknak nagy örömeiben. Műsor ára mely belépődíj nélkül szolgál 1 pengő és 50 fillér. Kapható a cserkészotthonban és az előadás napján a pénztárnál.

Az unitárius ifjúsági konferenciások vallásos estéje. Jól sikerült vallásos estélyt rendezett a konferenciás ifjúság a Rákos-utcai templomban, f. hó 6-án. Ennek az ünnepélynek kettős célja volt. Bizonyosság akart lenni arról, hogy az unitárius ifjúság odaadón foglalkozik vallásunk kérdéseivel és szolgálni akarta a nyári ifjúsági konferencia célját is, amennyiben a műsormegváltásból befolyt jövedelmet az ifjúság a nyári konferencia költségeinek fedezésére fordítja. A műsor szereplői mind az ifjúság sorából kerültek ki. Ürmössy Magduska ének, Vass Ilona szavalt, Borbély Andor felolvasás,

Borbély Pál orgonajáték, Sándor Zoltán szavalt, Dr. Karaman Ferenc megnyitó és dr. Szabó Elek bezáró beszédet tartottak. Az előadott költemények közül az egyiknek a szerzője is konferenciás ifjú, Maksay László volt. Borbély Andor: az ifjúság kenyere és hite címen tartott élvezetes és tanulságos felolvasást. A 35—40 évesek generációjából ő az egyedüli, aki odaállott az ifjúság soraiba, hogy munkájával összekötő kapocs legyen az ifjúság és az egyházunk idősebb tagjai között. Megérdemelné az ifjúság is és ő is, hogy ebből a korosztályból többen vállalkozzanak erre az unitárius missziós feladatra. Az estélyen történt felülfizetéseket lapunk következő számában nyújtjuk, de már itt ki kell, hogy emeljük Boncza Ferenc afiát, aki a műsört 5 pengővel váltotta meg.

A Magyarországi Unitárius Egyház Igazgató Tanácsa Tóth György dr. kir. kuriai bíró indítványára magáévá tette Ujlaki Géza dr. keblői tanácsos által készített törvénytervezetet „A nemzeti betegségek megelőzéséről, leküzdéséről és kapcsolatos intézkedésekről”. Az egyház megkereste a többi egyházat és megküldte a törvénytervezet másolatát azzal a kérelemmel, hogy támogassák azt a mozgalmat amelynek a célja magyar nemzet testi és lelki épsége érdekében rendkívüli üdvös ily értelmű törvény hozása. Örömmel közölhetjük, hogy a mozgalomnak eredménye lett annyiban, hogy a belügyminiszter megküldötte Ujlaki Géza dr. törvénytervezet az Országos Közegészségügyi Egyesülethez tárgyalás végett. Ennek Antiveneriás Bizottsága dr. Neuber Ede egyetemi orvostanár és dr. Doros Gábor egyetemi m. tanár elnöke alatt hét tagú törvényelőkészítőbizottságot küldött ki, amelynek jogász tagja Ujlaki Géza dr. A törvényelőkészítőbizottság már több ülést tartott és remélhetőleg a belügyminiszter mihamarabb abban a helyzetben lesz, hogy a nemzeti betegségek folytonos emelkedése miatt is annyira szükséges törvényjavaslatot az országgyűlés elé terjesztheti. A külföldi államoknak már régóta van hasonló törvénye.

Igazgató Tanács évnegyedi rendes ülését 1934. április 24-én (kedden) d. u. 5 órakor tartja a tanácssteremben. Tárgysorozat a hivatalos részben.

A koppenhágai kongresszussal egyidejűleg egy kiállítás is fog működni, amelyik fényképekben, táblázatokban és térképekben, valamint kiadott könyvekben kívánja bemutatni a világ unitárius és szabad egyházainak jelenlegi munkáját. Kérjük mindazokat, akiknek valamilyen kép, fénykép, festmény vagy rajz van a birtokában, hogy annak egy példányát, esetleg csak kölesönképen küldje el Ferencz József lelkész címére (Bpest, IX., Rákos-u. 3.), valamint az unitarizmust tárgyaló és azzal kapcsolatos 1918. óta megjelent könyveit vagy kiadványait. Egyházunk elsősorban fontos érdeke, hogy ezeket a beszédes dokumentumok minél erősebben és világosabban megmutassák munkásságunkat és törekvéseinket.

A Bethlen Gábor Szövetség tizéves jubileuma. A magyar protestánsok országos közös egyesülete, a Bethlen Gábor Szövetség f. évi évi április hó 10-én tartotta tizéves fennállása alkalmából jubileumi közgyűlését. A Szövetség

megalakulásakor a magyar egyetemes protestáns társadalmi érdekek érvényre juttatását tűnté ki célul és az egyházfelekezetek közötti béke fenntartásával, a keresztényi öntudat ébrentartása és fejlesztése által jelentékeny tényezője lett Magyarország protestáns egyháztársadalmának. A jubileumi ünnepek sorrendje a következő volt: április hó 8-án délután kulturünnepély a Zene-művészeti Főiskola nagytermében. Elnöki megnyitót dr. Tasnádi Nagy András államtitkár, országos elnök, ünnepi beszédet pedig Szabó Imre református esperes mondott. Közreműködtek: dr. Palló Imre, a m. kir. Operaház örökös tagja, Dullien Klára hegedűművész, Tasnády Ilona, a Nemzeti Színház örökös tagja, Sz. Szalay Ilona operaénekesnő, Vásárhely Magda zongoraművész, Ákom Lajos orgonaművész. Április 10-én délután a Deák-téri ev. iskola dísztermében jubileumi közgyűlés volt, este pedig Bethlen Szövetségi vacsora. Hasonló jubileumi ünnepélyeket tart a vidéki gócpontokban lévő tizenegy szövetségi fiókegyesület is.

Ifj. Józán Miklós mérnök 1000 drb. levelezőlapot ajándékozott a Koháry-utcai templomunkról készített fényképéről. A kebli tanács hálás köszönetét fejezte ki az ajándékozónak. A híveket meg felkéri, hogy vegyenek ezekből a levelezőlapokból minél többet, tizes csomagokban kaphatók a pénztárnoknál (Koháry-u. 4. II.) 1 P-ért. A jövedelem célja az ifjuság segítése olyképen, hogy a jövedelem egy része a három ház együttes fényképének készítését fedeznék és ennek teljes jövedelme egészen az ifjuságé lenne. Aki részt vesz ebbe a nemes tervben, az örök emléket szerez házaikról és segíti az ifjúságot nemzetmentő munkájában.

Szabó Istvánt budapesti egyházközségünk presbiterét, lapunknak kedves munkatársát a szegedi egyetem jogi karán az államtudományok doktorává avatták. Dr. Szabó Istvánnak baráti jobbnak meleg szorítását küldjük, s kérjük viszonozza ezt sok szép költői hangulatu cikkel, mert nagy szükségünk van azokra ebben a prózai világban.

Könyvviteli szakembert keresünk. Az egyházközség vagyonekezelése a legszigorubb könyvelés szerint bonyolódik le. A presbyterium és a közgyűlés elé terjesztendő jelentések alapja azonban csak a szakszerű könyvvizsgálat eredménye lehet. Felhívom a hívek figyelmét erre és felkérem azokat, akik a könyvvitelben dolgoznak, vagy ebben szakemberek, hogy az egyházközség részére végzendő áldozatos munkára az elnökségnél jelentkezzenek. Dr. Tóth gondnok.

A Magyarországi Unitárius Egyház Igazgató Tanácsa és a dunatiszamenti egyházkör 1934. év március 27-én d. u. 5 órakor együttes rendkívüli ülést tartott, amelyen az új Egyházi Törvénytervezetre vonatkozó véleményes javaslat tétel céljából kiküldött bizottság jelenté-

sével foglalkozott. Az Igazgató Tanács a bizottság javaslatát elfogadta és azt az E. K. Tanácshoz felterjesztette.

Vidék

Unitárius családiest Pestszentlőrincen. A pestszentlőrinci szorványban élő híveink az utóbbi évek folyamán nagyünnepeink alkalmával műsoros ünnepélyek keretében meghitt barátságos családi estélyeket tartottak. Husvét másodnapján este is jól sikerült műsoros ünnepélyt rendeztek az állami lakótelepi Kulturházban. A műsor érdekességét ezeken az ünnepélyeken mindig az adja meg, hogy szerepelnek azok a kis elemista gyerekek, a középiskolás ifjuság, és a szorvány idősebb tagjai egyaránt. Ez alkalommal is így volt. Egyformán jóleső érzéssel halgattuk a kis Domokos Ilonka, Kovács Anikó első elemisták szavallatait, Kovács Laci hegedűjátékát, Égeni Sárkát, Bardócz Tamás ifj. énekszámait. A Kultúregyesület műkedvelői között Égeni Attila és Sándor Zoltán szereplését és id. Bardócz Tamás aranyosszéki vidám dalait. Az estély bevételével most már teljesen letörlesztette a szorvány a harmonium bevásárlásával kapcsolatos tartozásait. A hívek a késő esti órákig voltak együtt, közösen fogyasztván el otthonról hozott batyuk jóízű tartalmát. Az istentisztelet mellett ezek az estélyek nagyban szolgálják a szorvány egységének kialakulását.

Gyulán márc. 18-án tartott dr. Csiky Gábor urvacsorával kapcsolatos istentiszteletet, melyre Békéscsabáról is egy páran átjöttek. Istentisztelet végeztével, a vendéglátó ref. templom előtt bensőséges és igazi örömmel üjságotáltak egymásnak hittestvéreink, hogy alig fertünk el az Urasztala körül, olyan szép számban voltunk. Hála a jó Istennek, elmondhattuk, hogy amióta Gyulán szorványgondozás, s ezzel kapcsolatban Istentiszteletet vannak, csak most éltek egyszerre 27-en urvacsorával.

Istentisztelet a vásárhelyi lelkészség területén. Orosházán május 6-án vasárnap d. e. 11 órakor a Vörösmarty utcai iskolában, ugyanazon a napon délután 4 órakor Békéscsabán a ref. templomban, május 13-án délelőtt pedig Szegeden a ref. templomban lesz unitárius istentisztelet. Mind a három helyen *Biró Lajos* vásárhelyi lelkész szolgál.

Erdély

Érdekes adatokat olvasunk a székelykeresztúri unitárius főgimnáziumnak a napokban megjelent 1932—33. évi értesítőjéből. Az értesítőt *Szentmártoni Kálmán* igazgató szerkesztette. Az intézetnek van 2 nyugalmazott, 7 rendes, 1 helyettes és 10 óraadó tanára. Ez utóbbiak közül 4 óraadó hitoktató lelkész. Az intézetnek volt 166 tanulója: 108 az alsó tagozatban (I—IV. o.) és 58 a felső tagozatban (V—VII. o.) Bennt lakott az internátusban 93.

künnlakó volt 73. A tanulók szülei közül 57 volt székelykereszturi és 109 más helységbeli.

A bennlakó növendékek számára az intézet konvik-
tust tart fenn. A konviktus díja évi 5300 lei (185 P) volt,
beleértve a természetbeni járandóságok értékét is. Ez az
összeg meglehetősen csekély, de még ezt sem tudja sok
székely diák megfizetni, amit bizonyít az, hogy konviktus
segélyképen az intézet 137.070 leit (4797 P) adott a sze-
gény tanulóknak. Ezenkívül kaptak a tanulók 93.000 lei
tandijsegélyt (3255 P) s más egyéb segélyekkel együtt
összesen 244.510 leit (8557 P) élveztek az intézet részéről.
Ami tekintve a mostoha viszonyokat nagyon szép ered-
mény s az intézet életrevalóságát bizonyítja.

Szellemi eredmények: 161 vizsgázott tanuló közül
137 felsőbb osztályba lépett (85⁰/₀), 21 javító vizsgára uta-
sított (13⁰/₀) és 3 ismételni kénytelen (2⁰/₀). Érettségire
28 tanuló jelentkezett s ebből 20 állta meg a helyét
(71⁴/₀), ami összehasonlítva a többi kisebbségi iskolákkal,
nagyon szép eredmény.

Az „Orbán Balázs” önképzőkör három szakosztály-
lyal (vallásos, magyar, román irodalmi) szép eredménnyel
működött.

Külön urvacsorai kelyhek használatát, mint azt
jelentettük, az egyházi főtanács a múlt év őszén engedé-
lyezte. Az engedéllyel elsőnek a bukaresti egyházközség
él, amennyiben elhatározták 80 drb kis kehelynek (40
köbcm.) készíttetését. Egy kis kehely ára (ezüst anyag, belül
aranyozva) 100 lei (350 P). Eddig a hivek 40 ezüst kely-
hecskét ajánlottak meg.

Lelkészbeiktató Biharban. A nemrég alakult bihari
egyházközségbe és a környékbeli szórványokba dr Boros
György püspök *Komjatszégi Gézát* nevezte ki lelkésznek.
A beiktatási ünnepély március 11-én folyt le, a püspököt
Rázmán Mór kolozsvári hitoktató-lelkész képviselte. A theo-
lógia képviselőjében dr Kiss Elek jelent meg. Délután val-
lásos ünnep volt, amelyet az új egyház első lelkészének
vezetésével közgyűlés követett. Az egyház világi vezetői
Berecki Dániel gondnok és *Zöld István* kántor. Az egyház-
község missziós könyvtárát szerzett, a teológia ifjúsága
pedig szeretete jeléül urvacsorai kelyhet ajándékoz az új
gyülekezetnek.

Lelkészbeiktatás Abásfalván. Március
11-én köszöntött be szép ünnepség keretében
Nagy Sándor lelkészjelölt mint Abásfalva új lel-
késze. Őt pesti h. hitoktatói működésével kap-
csolatban jól ismerjük. A beiktatást *Balázs And-
rás* esperes végezte, a püspöki kinevezést *Bálint
Ödön* egyházköri jegyző olvasta fel. Új lelkész-
társunknak Istentől megáldott munkát kívánunk!

Szöttes-est Marosvásárhelyen. A három magyar
felekezet (unitárius, református, katolikus) egyház társadalmi
egyesületei együtt rendezték febr. 1-én a Transsylvania
színháztermében kurtürestélyüket. A szereplők és a ren-
dezőség kivétel nélkül székely népviseletben jelentek meg.
Az estély szereplői: Dr. Ferenczy Zsigmond, Tóth Sándor
karnagy, Szilveszter Éva, Vadady F. Károly, Gálfalvi Ilona,
Gagy László, Szilágyi Erzsébet énektanárnő voltak. Végül
Berde Mária egy jelenetét adta elő a műkedvelő gárda.

Nagyszebenben Kádár Lajos lelkész védnöksége
alatt megalakult az ifjúsági egyesület egyenlőre huszonhét
taggal. Már meg is rendezték első műsoros teadélutánjukat.

Halottaink. Egy hónap alatt sok veszteség ért ben-
nünket s többek közt pótolhatatlannak látszó is.

Tellmann Béla márc. 10-én 39 éves korában Mis-
kolcon elhunyt. Béke poraira!

Bardócz Pál márc. 14-én, 53 éves korában Cegléden
elhunyt. A ceglédi hiveinknek összetartója, szórványgond-
noka volt. Az ő munkásságának eredménye volt halála
előtt néhány héttel az első unitárius Istentisztelet ebben az
alföldi nagyvárosban. Áldozatos lelkének emléke élni fog
közöttünk!

Bágyoni Bodóczy Gábor március 25-én 53 éves ko-
rában Budapesten elhunyt, A X. kerületi máv. telepi szór-
ványgyülekezetnek szórványgondnoka, lelke volt. A buda-
pesti egyházközség presbitere. Hogy mit vesztett vele egy-
házunk, arról a máv-telepi hivek tudnának beszélni. Mű-
ködése, lelkesedése, hite, mindene unitárius egyházé volt.
Ő fáradozott azon, hogy a megalakult kis unitárius gyüle-
kezet állandó otthont talált a közös protestáns imaházban.
S azóta is folyton-folyvást az egyházi társadalmi élet fej-
lesztésén fáradozott. Most munkáját megszakította a halál,
de abban a reményben, hogy aki itt jó munkát végzett,
az „ott” is folytatni fogja. Adja meg neki a mi kegyelmes
Istenünk!

Gálfalvy Lajos március 26-án 58 éves korában Bu-
dapesten elhunyt. Áldás emlékére!

Itt emlékezünk meg a János Zsigmond cserkészcsapat
nagy gyászáról is. *Lurca Sándor* 15 éves korában márc.
7-én néhány napi szenvedés után elhunyt. Benne a csapat
egy kedves, jóakarató cserkészét veszítette el. Az Isten
adjon neki boldog felébredést az ő mennyei seregeiben!

Bibliai naptár. Jézus a feltámadásban megdicsőült.
Lelki fénye beragyogja az emberiség világát s még azokra
is vetit sugaraiból, akik talán nevét sem hallották. A meg-
dicsőült Emberfiát az utókor hálája és szeretete a legszebb,
legragyogóbb jelzőkkel látta el s a képzelet gyönyörű ké-
peivel vette körül. Szemléljük Jézust, lelki életünk fény-
forrását.

Április 19—21 Római levél 8. rész 28—39. vers.

Április 22—25. I. Korinthusi levél 1. rész 18-31. vers.

Április 26—28 Efezusi levél 2. rész. 13—22. vers.

Április 29. máj, 2. Kolosszéi levél 3. rész 1—11. vers

Május 3—5. Zsidó levél 4. rész 14—16. vers.

Május 6—9. Zsidó levél 5. rész.

Május 10—12. Apostolok cselekedetei 1. r. 1-14. v.

Május 13—16. János jelenései 21. rész.

Május 13—16. Jézus jelenései 21. rész.

HIVATALOS RÉSZ

Sz. 135—1934.

Meghívó.

Unitárius Egyházi Igazgató Tanácsunk
1934. április 24-én (kedden) d. u. 5. órakor a
tanácsteremben

évnegyedi rendes ülést
tart, melyre a Tanács tagjait szeretettel meghívjuk.
Budapest, 1934. ápr. 5.

dr. Mikó Ferenc s. k.
főgondnok-helyettes.

Józan Miklós s. k.
püspöki vikárius.

Tárgysorozat: 1., Elnöki megnyitó. 2.,
Jegyzőkönyv hitelesítése. 3., Elnökileg elintézett és

folyó ügyek. 4., E. K. Tan. leirata. 5., Egyházi államsegély felosztása. 6., Egyházi birtok bizottság ujjászervezése. 7., Számadások: a., Köz-alap. b., Lelkeszi Nyugdíjalap. c., Dávid Ferenc Filler-alap. 8., Képviselő a kopenhágai kongresszuson. 9., Képviselő a Zsinati Főtanácson. 10., Unitárius Misszió-Ház évi jelentése és 1933. évi zárszámadása. 11., Időközben érkező ügyek. 12., Indítványok (írásban előre.)

NB! *Allandó Vegyes Bizottság* előkészítő ülése: 1934. április 20-án (péntek) d. u. 5 órakor, a lelkeszi irodán.

Lelkeszi nyugdíjalapra ujabban a következő szives adományokat könyveltük el: özv. Schey Ernőné (férje emlékére) 100 P. Mr. and Mrs. Lichtenauer New-York 15. Péterfy Gyula Kispest és dr. Kisgyörgy Ferenc 10—10. Szolnoki atyafiak perselygyűjtése 9 P. Unitárius rendőrök gyűjtése 4.32 Istvánfi Sándor Keszthely Szőkefalvi Muzsnai Zoltán és dr. Nagy Béla Szombathely 2—2. László Domokos 1.20 Sigmond Sándor, özv. Mórítz Ferencné és özv. dr. Binder Emilné 1—1 P. Fogadják buzgó atyánkfiai egyházunk hálas köszönetét. Példájuk szolgáljon buzdításul a többi testvéreinknek is!

Budapest, 1934. április 6.

Józan Miklós
lelkész-elnök

Istentiszteleti sorrend 1934. május hónapban.

H O L	Melyik napon	Nely órában	Szolgálatot végzi
A., Templomokban:			
V. Koháry-u. 4. (ifjúsági)	6.	d.e. 11.	Pethő István
" "	10. 13. 20.	" 11.	Barabás István
" "	21. (R.)	" 11.	Józan Miklós
" "	27.	" 11.	Ferencz József
IX., Rákos-u. 3. (Misszió-Ház)	6 10 20 27	d.e. 10.	dr. Csiki Gábor
" "	13. 21.	" "	Ferencz József
B., Körzetekben:			
VI. Gömb-u. 53. el. iskola	13.	d.u. 4.	Barabás István
X. M. Á. V. telep. Prot. imah.	13.	d.u. 4.	Ferencz József
" " "	27.	" "	dr. Csiki Gábor
C., Pestkörnyéken:			
Csepel — Templomtéri p. isk.	13.	d.e. 11.	dr. Csiki Gábor
Kispest — Wekerle-t. II. sz. e. isk.	13.	d.u. 4.	dr. Csiki Gábor
Pszterzsébet — Erzsébet-u. e. i.	6.	" "	dr. Csiki Gábor
" "	20.	" "	Ferencz József
Psztlőrinc - Áll. Tel. - Kulturház	13. 20. 27.	d.e. 11.	Pethő István
Rákospalota - Máv. telepi isk.	27.	d.u. 4.	Barabás István
Sashalom — Kossuth-ti. el. isk.	6.	" 3.	Ferencz József
Ujpest - Szt. István-téri polg. isk.	6.	d. u. 4.	Barabás István
D., Vidéken:			
b. Debrecen — Hatvan-u. 24. Unitárius Imaház	6.	d. e. 10.	Józan Miklós
" "	21.	d. e. 10.	dr. Csiki Gábor
" "	31. (Kgy)	d. e. 9.	Ferencz József
Győr — Kossuth-utca Ref. templom	27.	d. e. 11.	Józan Miklós
Kecskemét — Ref. templom	13.	d. e. 11.	Józan Miklós
Pécs — Ref. templom	13.	d. e. 11.	Bartók Géza

NB! Aláhuzott dátumokon: *Urvacsoraosztás*. Május 10-én d. e. 10 órakor *konfirmáció-ünnep* a Misszió-Ház templomában (IX. Rákos-u. 3.) Előző szerdán d. u. 4. általános kikérdezés. — Május 31. (csütörtök) d. e. 9 órakor *egyházi közgyűlés* Debrecenben (Hatvan-u. 24.)

NB! Minden kedden d. u. 6 órakor *egyházi énekpróba* a Misszió-Ház templomában (IX. Rákos-u. 3.)

UNITÁRIUS ÉRTESSÍTŐ

SZERKESZTŐSÉGE
ÉS
KIADÓHIVATALA
LEGJUTÁNYOSSAB-
BAN FELVESZ

H I R D E T É S E K E T

Unitárius hittest-
véreknek ked-
vezményesen
dolgozik

**NAGY
ÁRON**
asztalosmester

VII., Károly krt. 9. Telefonhívó: 33-0-73.

GÁBOR ANTAL FATELEPE

Budapest, IX. kerület,
Remete-u. 11. szám
Butor, épület és tűzifa
állandóan raktáron.
Telefon: 41-2-54. sz.

berde lajos

unitárius cipésmester

jutányosan vállal

minden munkát

Lakik: II., Batthyány-utca 48.

Hó- és sárcipőt is készít.